

JSEM ZASTUPITELKA

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

V roce 2018 vydalo Ministerstvo vnitra

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA VNITRA

Vážené zastupitelky, vážení zastupitelé,

dovolte, abych vám pográtulovat k vašemu zvolení. Byli jste zvoleni do vážených a důležitých veřejných funkcí, jež s sebou nesou velkou míru zodpovědnosti. Vaši voliči vám svěřili péči o svou obec s důvěrou, že zajistíte její efektivní rozvoj tak, aby byla pro všechny příjemným místem pro život. Občané očekávají, že se svého mandátu od začátku zhostíte s maximálním nasazením a adekvátní odborností.

Správa obce je však komplexní a rozsáhlá problematika, proto se Ministerstvo vnitra rozhodlo vydat publikaci, která vám přehledně představí základní informace o fungování obcí včetně toho, co pro vás bude znamenat výkon funkce zastupitele obce či města. V publikaci, určené zejména novým zastupitelům, naleznete rady pro první kroky v zastupitelstvu, přehled vašich práv a povinností i popis systému odměňování. Dozvíte se, jak pracuje zastupitelstvo a rada obce, jaké úkoly plní starosta nebo obecní úřad, a jaké mají tyto orgány kompetence. Podstatnými částmi jsou rovněž kapitoly o hospodaření, o nakládání s obecním majetkem nebo o pravidlech vydávání právních předpisů obce.

Cílem publikace nebylo vytvořit ucelený a podrobný výklad zákonů, ale spíše pomůcku pro rychlou orientaci v oblastech, se kterými se ve své funkci setkáte. Novým zastupitelům by měla pomoci k plnému a odpovědnému začlenění do aktivit zastupitelstva. Ministerstvo vnitra je proto připraveno poskytovat poradenskou a metodickou pomoc po celou dobu výkonu vaší funkce. I proto v tomto manuálu naleznete kontakty na odpovědné útvary ministerstva a odkazy na řadu metodických materiálů.

Přeji vám všem, aby pro vás byla publikace přínosem a stala se vaším odrazovým můstkem k úspěšné a odpovědné práci ve funkci zastupitele obce. Věřím, že z ní lze načerpat klíčové informace, jež se vám budou hodit.

Jan Hamáček
ministr vnitra

OBSAH

ÚVODNÍ SLOVO MINISTRA VNITRA	1
OBECNÝ PŘEHLED - CO JE OBEC?	5
1. ZÁKLADNÍ SEZNÁMENÍ SE S VAŠÍ FUNKCÍ	7
Byl jsem zvolený zastupitelem, a co dál?	7
2. JSEM ZASTUPITEL - PRÁVA A POVINNOSTI	11
Práva a povinnosti zastupitele	11
Odpovědnost zastupitele	12
Střet zájmů	14
3. JSEM ZASTUPITEL - FINANČNÍ ASPEKTY FUNKCE	17
Na co mám nárok?	17
Odměňování	
Mimořádné odměny	
Další finanční nároky	
Dovolená	
4. ORGÁNY OBCE - ROLE ZASTUPITELSTVA, RADY, STAROSTY A OBECNÍHO ÚŘADU ...	21
Samostatná působnost obce	21
Přenesená působnost obce	22
Tabulka vybraných úkolů a agend přenesené působnosti dle typu obcí	
Zastupitelstvo obce	24
Pravomoc zastupitelstva obce	25
Rada obce	26
Pravomoc rady obce	27
Starosta obce	28

Pravomoc starosty	28
Obecní úřad	29
Výbory a komise (orgány zastupitelstva a rady obce)	30
Výbory zastupitelstva obce	
Osadní nebo místní výbory	
Komise rady obce	
5. PRÁVNÍ PŘEDPISY OBCE	33
6. HOSPODAŘENÍ A NAKLÁDÁNÍ S MAJETKEM OBCE	37
Rozpočet obce	37
Příjmy a výdaje obce	38
Příklady příjmů obce	
Příklady výdajů obcí	
Nakládání s majetkem obce	41
Přezkoumávání a kontroly hospodaření obce	42
7. VZTAH OBCE VŮČI KRAJSKÉMU ÚŘADU	44
8. PARTICIPACE OBČANŮ	47
Místní referendum	47
Petice	48
Participativní rozpočet	48
Právo na informace o činnosti orgánů obce	49
9. CO PRO VÁS DĚLÁ MINISTERSTVO VNITRA?	51
Seznam kontaktů na útvary MV	52
Obecný přehled – Územní členění státu	54
Užitečné odkazy	55

OBECNÝ PŘEHLED – CO JE OBEC?

Hlavním zdrojem pro pochopení legálního rámce fungování obce je **zákon o obcích**. Nicméně obec, a její samospráva, je ukotvena také Ústavou České republiky. Pojdme se podívat, jak tyto základní právní předpisy na obec pohlíží.

Ústava ČR vymezuje v čl. 99 územní samosprávné členění státu na obce (základní územní samosprávné celky) a kraje (vyšší územní samosprávné celky). **Obce a kraje mají ústavou garantované právo na samosprávu.** Z ústavy také vychází základní vymezení zastupitelstva jako vrcholného orgánu samosprávy. Obce jsou zde popsány jako veřejnoprávní korporace, které nakládají s vlastním majetkem a hospodaří dle vlastního rozpočtu.

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o obcích“), popisuje veškeré právně dané aspekty fungování obce a jejích orgánů (postavení obce, orgány obce, působnosti) a **měl by tak být prvním předpisem, se kterým byste se jako noví zastupitelé měli seznámit.** Základní definicí obce zákon o obcích navazuje na Ústavu ČR. Obce jsou veřejnoprávními korporacemi, které mají vlastní majetek. V právních vztazích vystupují svým jménem (nebo-li mají právní osobnost) a tím pádem také za své jednání nesou právní odpovědnost. Zákon dále stanovuje, že základním úkolem obce je pečovat o všestranný rozvoj území obce a o potřeby svých občanů.

Více:

Ústava České republiky

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

1. ZÁKLADNÍ SEZNÁMENÍ SE S VAŠÍ FUNKCÍ

Byl jsem zvolený zastupitelem, a co dál?

Mandát člena zastupitelstva obce vám vznikl zvolením, k němuž dochází ukončením hlasování. Od toho momentu zastáváte **veřejnou funkci**, což s sebou přináší určitá práva a povinnosti. Mandát vzniká, přestože jste dosud nesložili slib.

Z hlediska způsobu, jímž může být funkce zastupitele vykonávána, rozlišujeme funkce:

Neuvolněné

Zastupitel vykonává vedle svého zaměstnání též funkci člena zastupitelstva.

Uvolněné

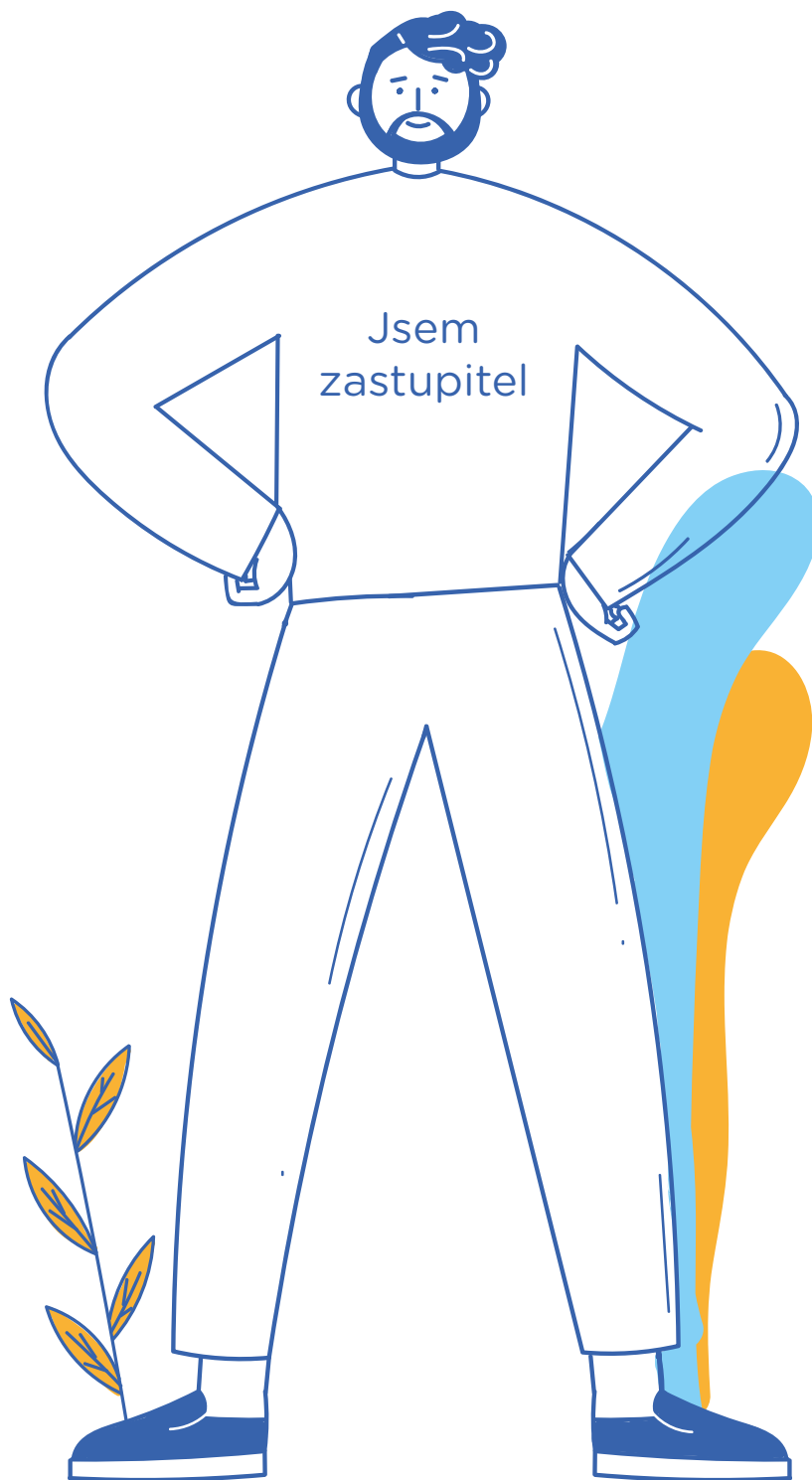
Zastupitel po dobu výkonu funkce své dosavadní zaměstnání vykonávat nebude (vznikne mu tzv. překážka v práci z důvodu obecného zájmu, při níž musí dosavadní zaměstnavatel po celou dobu trvání funkce omluvit nepřítomnost zaměstnance – zastupitele v práci).

O zřízení a obsazení funkcí, pro jejichž výkon bude člen zastupitelstva uvolněn, rozhoduje samo zastupitelstvo. Poměr mezi řečenými typy funkcí není právně vymezený, v praxi je ovšem limitovaný zpravidla finančními možnostmi a také reálnými potřebami obce. Přitom platí jednoduché pravidlo – nestanoví-li zastupitelstvo určitou funkci výslovně jako uvolněnou, je vykonávána jako funkce neuvolněná.

Uvolněný zastupitel (přesněji člen zastupitelstva, který byl pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn) vykonává svou funkci tzv. na plný úvazek, což ovšem není přesné, jelikož obdržením mandátu člena zastupitelstva vám nevzniká pracovněprávní vztah vůči obci, tzn., že obec není vaším zaměstnavatelem. Na výkon funkce zastupitele se nevztahují žádné pevné úřední hodiny, funkci vykonáváte neustále. Také to znamená, že se na vás až na výjimky stanovené zákonem o obcích nevztahuje zákoník práce (vůči obci). Jako uvolněný člen zastupitelstva máte nárok na odměnu a dovolenou.

Neuvolněný zastupitel vykonává svou funkci vedle vlastního zaměstnání. Jelikož je výkon veřejné funkce legální překážkou v práci dle zákoníku práce (z důvodu obecného zájmu), je váš zaměstnavatel povinen vám poskytnout pracovní volno v maximálním rozsahu 20 pracovních dnů za kalendářní rok na dobu nutnou pro výkon funkce. Ovšem pouze v případě, kdy není možné funkci vykonávat ve svém volném čase (zpravidla pokud by se zasedání zastupitelstva konalo v běžné pracovní době) a pouze v nezbytném rozsahu (tj. nevzniká vám nárok na celý den volna, pokud například zasedání trvá pouze dopoledne). Překážku v práci musíte navíc zaměstnavateli prokázat. Neuvolnění zastupitelé mají také možnost dostávat odměny za výkon své funkce, nicméně udělení či neudělení je zcela v rukou zastupitelstva. Odměna tedy v tomto případě není nároková (s jedinou zákonnou výjimkou neuvolněného starosty, který má ze zákona nárok na určitou odměnu). **Podnikatelům či jiným samostatně výdělečně činným osobám** může být přiznána paušální částka, která slouží jako náhrada ušlého výdělku, o její výši rozhoduje zastupitelstvo.

2. JSEM ZASTUPITEL – PRÁVA A POVINNOSTI

Práva a povinnosti zastupitele

Jako členům zastupitelstva vám vznikají některá práva a povinnosti. Právy vyplývajícími z vaší funkce jsou právo:

- 1 předkládat zastupitelstvu, radě, výborům a komisím návrhy na projednání,
- 2 vznášet dotazy, připomínky a podněty na radu obce a její členy, předsedy výborů, statutární orgány právnických osob založených obcí, a na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které obec založila nebo zřídila; písemnou odpověď musíte obdržet do 30 dnů,
- 3 požadovat od zaměstnanců obce (obecního úřadu a právnických osob obce) informace, které souvisí s výkonem vaší funkce; lhůta na odpověď je opět 30 dní.

Co se týče povinností, na svém prvním zasedání zastupitelstva budete skládat **slib**, jehož přesné znění je uvedeno v zákonu o obcích (pokud složení slibu odmítnete nebo jej složíte s výhradou, mandát zastupitele vám tímto okamžikem zanikne). Dle zákona jste dále povinni se účastnit zasedání zastupitelstva a jiných orgánů, kterých můžete být členy, stejně jako plnit úkoly, které vám tyto orgány uloží. Zákon vám dále ukládá povinnost hájit zájmy občanů obce a jednat a vystupovat tak, abyste nesnižovali vážnost své funkce. Pokud vám při projednávání určitého bodu reálně hrozí střet zájmu, jste povinni ho dopředu oznámit danému orgánu obce, který bod projednává.

Odpovědnost zastupitele

Jako zastupitelé jste právně **odpovědní za jednání ve své funkci**. Na vaši odpovědnost za škodu způsobenou obci se vztahují pravidla stanovená zákoníkem práce, mj. i limitace výše náhrady škody (v určitých případech) 4,5 násobkem průměrného měsíčního výdělku. V otázkách náhrady majetkové a nemajetkové újmy vystupujete vůči obci jako její zaměstnanci. Obec, v tomto případě váš zaměstnavatel, musí prokázat vaše zavinění.

I jako zastupitel podléháte **trestněprávní odpovědnosti** dle trestního zákoníku (a to nejen za úmyslné činy, ale v některých případech také za nedbalost). Trestní zákoník pohlíží na zastupitele obce jako na úřední osoby, pokud se dopustí protiprávního jednání majícího znaky trestného činu, zjednodušeně řečeno, při výkonu funkce nebo v souvislosti s tímto výkonem. Vaše postavení úřední osoby pak znamená, že vám vzniká specifikovaná trestní odpovědnost, ale současně speciální ochrana, ve vztahu k výkonu vaší funkce. Trestní zákoník tedy vymezuje tresty například vůči napadení úřední osoby, ale současně stanovuje tresty například za zneužití pravomocí úřední osoby, maření úkolů z nedbalosti nebo přijetí úplatku.

Vedle těchto jasně vymezených povinností se nyní vrátíme k povinnostem, které vám vznikají dle zákona o obcích. **Porušení obecných povinností** účastnit se zasedání orgánů obce, ve kterých jste členem, a hájit zájmy občanů, není právně sankcionováno, což ovšem neznamená, že jejich porušení nemusí vést k provinění, které již stíhatelné je. Například povinnost plnit vám svěřené úkoly stíhatelná není, ale pokud kvůli nesplnění vašeho úkolu dojde k újmě obce, nesete za to odpovědnost dle zákoníku práce nebo i podle trestního zákoníku.

Další odpovědností, kterou nesete, je **odpovědnost za nakládání s obecním majetkem**, tedy povinnost být řádným hospodářem. Zákon o obcích jasně stanovuje povinnost účelného a hospodárného (ekonomicky výhodného) využívání majetku obce. Zde je vhodné upozornit, že za své hospodaření a závazky odpovídají samy obce. Vedle toho je na obce kladena povinnost zajištění ochrany jejího majetku před odcizením nebo poškozením.

Termín „**péče řádného hospodáře**“ je obsažen také v občanském zákoníku. V něm je uvedeno, že každý, kdo přijme funkci člena voleného orgánu, se zavazuje, že ji bude vykonávat s potřebnými **znalostmi a pečlivostí**. Zákoník v tomto případě bere neznalost jako zanedbání povinností. Je proto více než vhodné se v co nejkratší době seznámit s fungováním finančního řízení na úrovni obcí, zejména se sestavováním a principy obecního rozpočtu a dále s pravidly nakládání s majetkem obce.

Střet zájmů

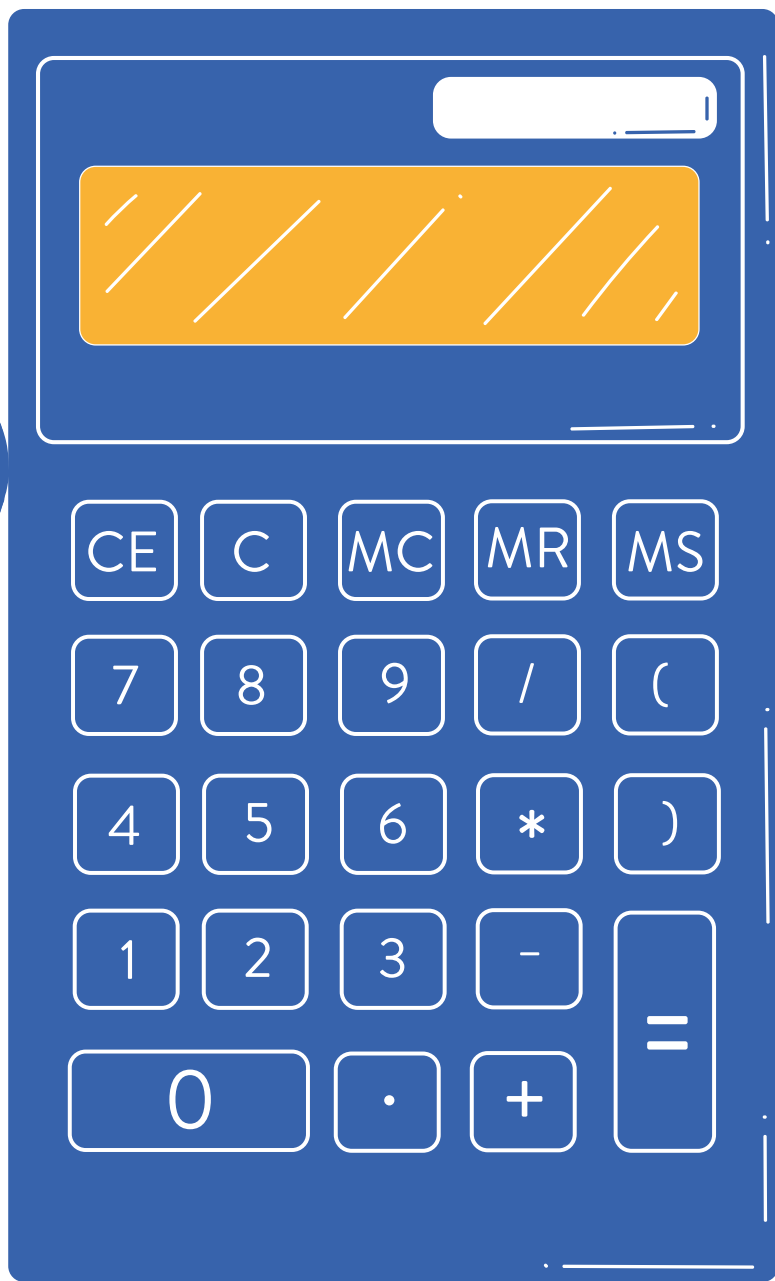
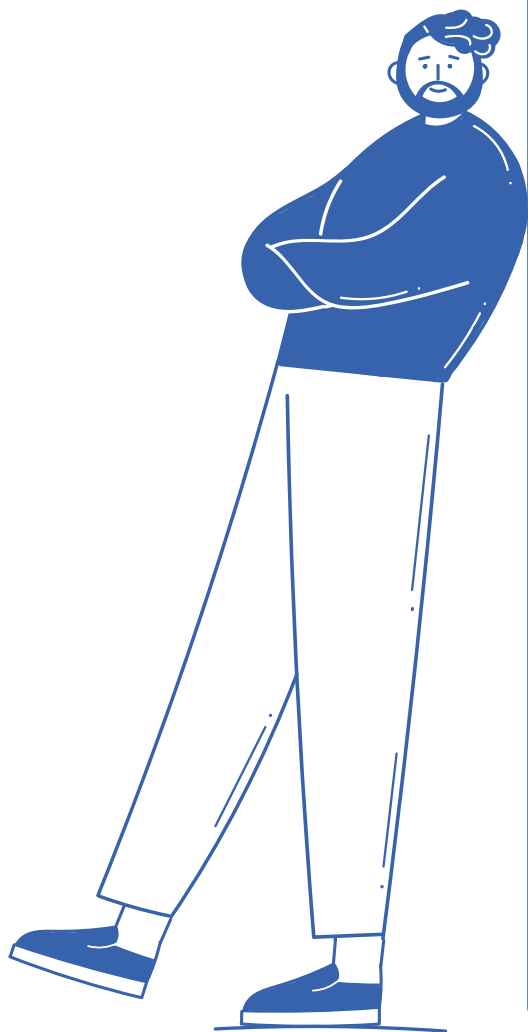
Samostatnou kapitolou je střet zájmů. Obecně lze říci, že máte oznamovací povinnost v případě projednávání bodů, které pro vás mohou znamenat střet zájmů. **Ve funkci nesmíte upřednostnit osobní zájem před veřejným.** Osobní zájem zde znamená obohacení se (majetkový či jiný prospěch), které by vám, či vašim blízkým, vaše určité jednání ve veřejné funkci přineslo. Pokud jste uvolnění členové zastupitelstva nebo neuvolnění členové rady obce, starostové či místostarostové, jste současně klasifikováni jako veřejní funkcionáři dle zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů, a vztahují se na vás i další povinnosti.

V případě, že jste veřejným funkcionářem dle zákona o střetu zájmů, vám vzniká povinnost podávat oznámení ve formě standardizovaného čestného prohlášení o:

- 1 osobním zájmu** (oznámení o možném střetu zájmů před jednáním daného orgánu),
- 2 činnostech** (informace o podnikání, členství ve statutárních orgánech, zaměstnání, provozování médií),
- 3 majetku** (vlastněný majetek, nabytí majetku ve funkci, nemovitě věci, cenné papíry apod.),
- 4 příjmech a závazcích** (příjmy získané během funkčního období, včetně darů, jednotlivé nesplacené závazky v hodnotě nad 100 000 Kč). Lhůty a způsob podávání oznámení určuje zákon. K tomuto účelu byl také zřízen Centrální registr oznámení.

Více:

- [Centrální registr oznámení](#)
- [Zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů](#)
- [Metodika k podávání oznámení veřejnými funkcionáři podle zákona o střetu zájmů](#)
- [Formuláře a další významné dokumenty ke stažení](#)

3. JSEM ZASTUPITEL - FINANČNÍ ASPEKTY FUNKCE

Na co mám nárok?

Odměňování

Odměňování zastupitelů má ve své kompetenci výhradně zastupitelstvo obce. Ze zákona mají nárok na finanční odměnu měsíčně vyplácenou z prostředků obce **uvolnění členové zastupitelstva a neuvolnění starostové**. Tento nárok vzniká okamžikem zvolení do dané uvolněné funkce (resp. okamžikem, kdy zastupitelstvo určitou již obsazenou funkci nově určí jako uvolněnou). Konkrétní výše měsíční odměny uvolněných členů zastupitelstva se vypočítává dle tabulky v příloze nařízení vlády č. 318/2017 Sb., o výši odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků (dle průsečíku kategorií „zastávaná funkce“ a „velikost obce“). Zastupitelstvo obce – ani jiný orgán obce – nemá pravomoc výslednou částku v žádné podobě upravovat. V případě, že bude člen zastupitelstva zvolen do více funkcí, přísluší mu odměna pouze za jednu funkci (nejvyšší). Nárok na odměnu zaniká dnem ukončení výkonu dané uvolněné funkce. Nárokové odměny se nelze zřeknout.

Neuvolnění členové zastupitelstva na pracovní odměnu automatický nárok nemají, ovšem obec ji jim přesto může poskytnout. V případě neuvolněných zastupitelů tedy není výše odměny pevně daná, zákonem je stanovena pouze její maximální výše. O konkrétní částce rozhoduje výhradně zastupitelstvo obce nadpoloviční většinou všech členů. Zastupitelstvo má rovněž v kompetenci jednou stanovenou výši odměny kdykoli upravit. Neuvolnění zastupitelé vykonávající více funkcí (vymezených zákonem) mohou být souhrnně odměňováni za souběžný výkon maximálně 3 funkcí. Výčet funkcí, které lze takto honorovat, je obsažen v zákoně o obcích. Toto ovšem opět není nárokové a rozhodnutí závisí na zastupitelstvu obce. Zvláštním případem je zde neuvolněný starosta obce, kterému zastupitelstvo obce stanovuje odměnu v zákonném rozmezí. Pokud by tak neučinilo, má neuvolněný starosta nárok na odměnu dle výše stanovené zákonem.

Mimořádné odměny

Další formou odměňování jsou mimořádné odměny, které lze vyměřit libovolnému členovi zastupitelstva. O jejich výši, která je omezena zákonem, a schválení **rozhoduje výhradně zastupitelstvo** obce jako o samostatném bodu programu na svém zasedání. Zákon určuje pouze jejich maximální výši. Mimořádné odměny lze vyplácet za splnění mimořádných nebo zvláště významných úkolů obce, což je vždy nutné řádně zdůvodnit.

Další finanční nároky

Nárokovou složkou pro všechny členy zastupitelstva bez rozdílu je **poskytnutí cestovních náhrad** souvisejících s výkonem vaší funkce. Výše a podmínky cestovních náhrad jsou stanoveny dle totožných podmínek jako pro zaměstnance obce, a to dle zákoníku práce. Základní podmínky pro uznání cestovních náhrad (doba a místo nástupu cesty, způsob dopravy a ubytování apod.) určuje starosta, pokud nestanoví zastupitelstvo obce jinak. Zastupitelstvo obce také může stanovit náhradu za opotřebení vlastního vozidla v souvislosti se služebními cestami a výkonem funkce.

Za určitých podmínek vzniká členům zastupitelstva obce nárok na další účelová plnění.

Dle zákona o obcích jde například o příspěvek:

- **na úpravu zevnějšku** (při oddávání nebo veřejných občanských obřadech),
- **příspěvek na podporu vzdělávání** (související s výkonem funkce),
- **odměnu při významných životních výročích.**

Uvolněným členům zastupitelstva lze poskytnout příspěvek:

- na penzijní a životní pojištění,
- stravování,
- rekreaci,
- zdravotní aktivity,
- kulturní aktivity,
- sportovní aktivity.

Tyto příspěvky se vyplácejí ze stanovených peněžních fondů nebo z rozpočtu, pokud se v něm s nimi dopředu počítalo.

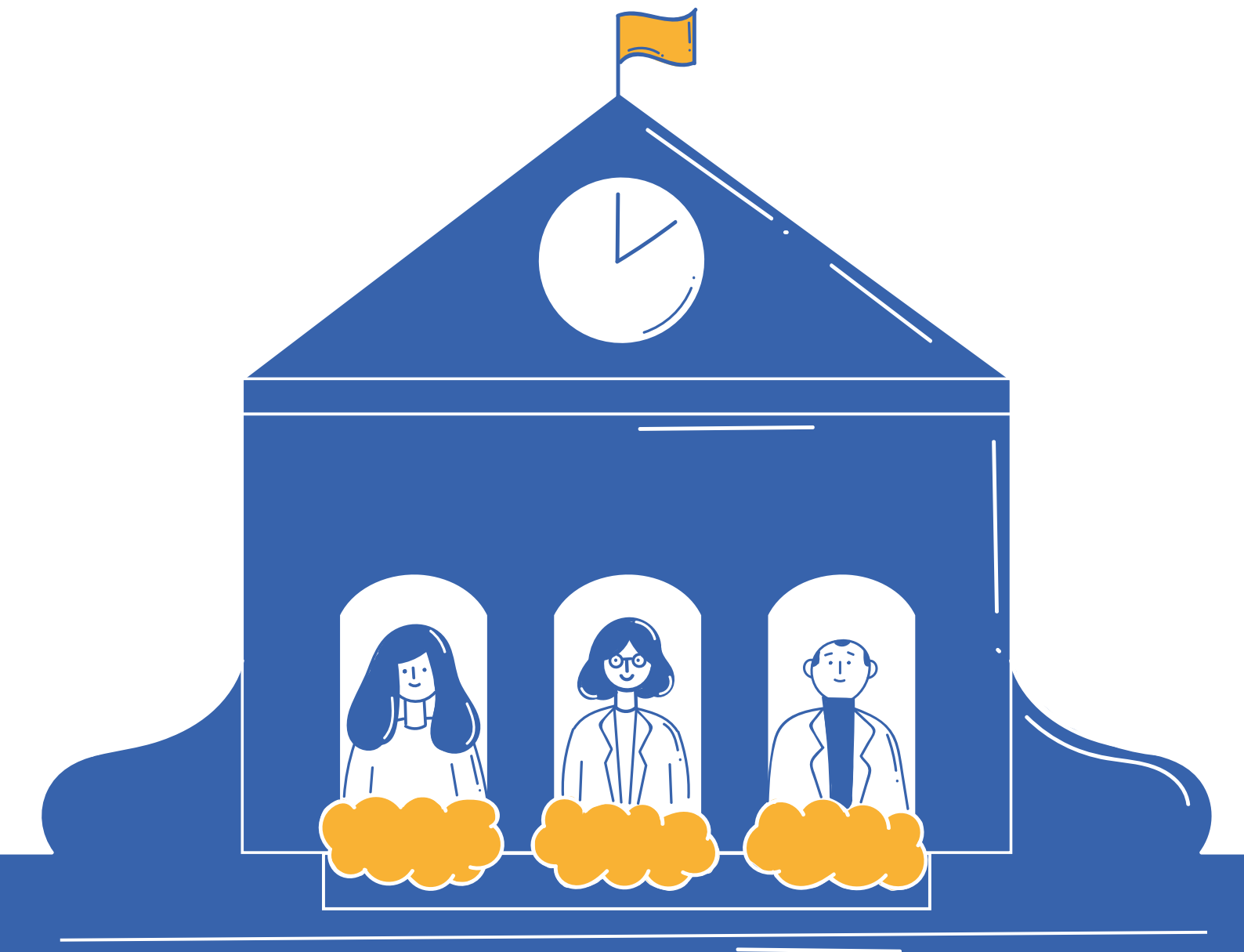
Dovolená

Nárok na čerpání dovolené ve vztahu k obci mají pouze uvolnění členové zastupitelstva. Nicméně institut dovolené je zde vymezen dle zákona o obcích, nikoliv dle zákoníku práce. **Uvolněný člen zastupitelstva má nárok na 5 kalendářních týdnů dovolené** (tj. 35 kalendářních dnů), přičemž nejvýše 25 dnů lze čerpat v pracovní dny. Během dovolené se výše pobírané odměny nijak nekrátí. Nevyčerpanou dovolenou lze převádět výhradně pouze do následujícího roku, kdy je čerpána přednostně. Dovolené je přitom nutné evidovat. O čerpání dovolené si rozhodují sami uvolnění členové zastupitelstva, ovšem s ohledem na případná interní pravidla schválená zastupitelstvem obce.

Více:

 Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 5.4: Nová právní úprava odměňování a ostatních souvisejících nároků a peněžitých plnění členů zastupitelstev územních samosprávných celků (se zaměřením na problematiku obcí) podle právního stavu k 1. lednu 2018

 Nařízení vlády č. 318/2017 Sb., o výši odměn členů zastupitelstev územních samosprávných celků

4. ORGÁNY OBCE – ROLE ZASTUPITELSTVA, RADY, STAROSTY A OBECNÍHO ÚŘADU

V České republice funguje tzv. **spojený model veřejné správy**, který zjednodušeně znamená, že orgány územních samosprávných celků vykonávají dvojí působnost – **samostatnou a přenesenou**. Toto dělení je nezbytné vždy odlišovat.

Samostatná působnost obce

Samostatnou působnost obce lze vymezit tak, že se jedná o správu vlastních záležitostí obce a jejích občanů. **Jedná se tedy o záležitosti, které jsou vlastní danému území** a jejichž správu proto zákon svěřuje výlučně obci, resp. jejím orgánům. Samostatná působnost je v zákoně o obcích vymezena tak, že jde o vše, co se týká zájmů obce a občanů obce a není svěřeno do jiné působnosti (přenesená působnost obce, působnosti krajů, správních orgánů apod.). Je to právě samostatná působnost, o které jako členové zastupitelstva obce rozhodujete.

Základními projevy samostatné působnosti jsou hospodaření a nakládání s majetkem obce nebo zřizování právnických osob a organizačních složek obce. Samostatnou působností je také rozvoj sociální péče a uspokojování potřeb svých občanů (potřeby bydlení, ochrany a rozvoje zdraví, dopravy a spojů, informací, výchovy a vzdělávání, kultury a ochrany veřejného pořádku).

Záležitosti samostatné působnosti jsou upravovány též obecně závaznými vyhláškami, které vydává zastupitelstvo obce. Při výkonu samostatné působnosti mohou obce vzájemně spolupracovat například formou dobrovolných svazků obcí (§ 49 a násl. zákona o obcích).

Přenesená působnost obce

V logice fungování spojeného modelu veřejné správy je **část výkonu agend státní správy přenesena na obce a kraje**. Přenesenou působností je tedy státní správa (úkoly státu), jejichž výkonem pověřil stát prostřednictvím zákonů orgány obce. Volené orgány obce o přenesené působnosti nerozhodují, nicméně stanovují podmínky (materiálně-organizační) pro její výkon.

Obce se dle rozsahu přenesené působnosti dělí na tři základní typy:

- 1 **obce se základním rozsahem přenesené působnosti** (všechny obce),
- 2 **obce s pověřeným obecním úřadem** (388 obcí),
- 3 **obce s rozšířenou působností** (205 obcí).

V případě obcí s rozšířenou působností se jedná například o vydávání občanských průkazů, řidičských průkazů, cestovních dokladů, agendy živnostenského úřadu, registrů vozidel a řidičů a dalších. Agendy matričních a stavebních úřadů jsou rovněž výkonem přenesené působnosti. Na výkon přenesené působnosti je obcím každoročně vyměřen a přidělen příspěvek na plnění úkolů v přenesené působnosti ze státního rozpočtu (§ 62 zákona o obcích).

Více:

Katalog a přehledy činností obcí a krajů

Tabulka vybraných úkolů a agend přenesené působnosti dle typu obcí

Typ obce	Vybrané agendy a úkoly přenesené působnosti
Přenesená působnost v obcích s matričním úřadem	— vydávání matričních dokladů (rodné, oddací, úmrtní listy), — zápisy do matričních knih, — změny jména a příjmení, — zápisy o určení otcovství, — vystavení osvědčení a vysvědčení k uzavření manželství.
Přenesená působnost v obcích se stavebním úřadem	— vydávání stavebních povolení a zajišťování dalších činností souvisejících se stavbami.
Přenesená působnost v obcích s pověřeným obecním úřadem (obec II. typu)	— vydávání rybářských lístků, — registrační místo pro volby.
Přenesená působnost v obcích s rozšířenou působností (obec III. typu)	— vydávání občanských průkazů a cestovních dokladů, — vydávání řidičských průkazů, registr motorových vozidel a řidičů, — vydávání živnostenských oprávnění, — koordinace poskytování sociálních služeb, — a další...

Zastupitelstvo obce

Vrcholným orgánem obce je zastupitelstvo. Velikost zastupitelstva je určena dle velikostních kategorií stanovených v zákonu o obcích; pohybuje se od 5 až 15 členů v nejmenších obcích a od 35 až 55 v největších městech.

Členové zastupitelstva jsou voleni na čtyřleté funkční období. Dle zákona o obcích se zastupitelstvo obce schází dle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce, přičemž se musí scházet v územním obvodu obce.

Informace o zasedání zastupitelstva (místo, čas, navržený program) se zveřejňují na úřední desce nejméně sedm dní před jeho konáním. Pravomoc svolat zasedání zastupitelstva má starosta, který zasedání také zpravidla řídí. Starosta má také povinnost svolat zastupitelstvo, pokud o to písemně požádá alespoň jedna třetina zastupitelstva, nebo hejtman kraje. Pokud by starosta nekonal v souladu se zákonem, může zastupitelstvo svolat místostarosta, případně jiný člen zastupitelstva.

Zastupitelstvo obce je usnášeníschopné, pokud je přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů. Stejně tak k platnému usnesení, rozhodnutí nebo volbě je potřeba souhlas nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. **Zasedání zastupitelstva obce je vždy veřejné a je z něho pořizovaný zápis**, který je do 10 dnů po skončení zasedání zpřístupněn k nahlédnutí u obecního úřadu. Podrobnosti jednání zastupitelstva mohou být upravené v jednacím řádu, o jehož podobě a přijetí rozhoduje zastupitelstvo. Jednací řád samozřejmě nemůže být v rozporu se zákonem o obcích a dalšími zákony.

Více:

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 1: Jednací řády zastupitelstev obcí

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 2: Dílčí aspekty související se zasedáními zastupitelstev obcí

Pravomoc zastupitelstva obce

Mezi základní pravomoci zastupitelstva obce patří:

1

Hospodaření a majetek obce:

- schvalování rozpočtu obce,
- nakládání s nemovitým hmotným majetkem obce (nabývání a prodej),
- poskytování dotací a návratných finančních výpomocí nad 50 000 Kč,
- uzavírání určitých smluv (např. o přijetí a poskytnutí úvěru nebo zápůjčky, o převzetí dluhu, o převzetí ručitelského závazku).

2

Organizace obce:

- zřizovat a rušit výbory zastupitelstva obce, volit jejich předsedy a další členy,
- volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarosty a další členy rady obce,
- zřizování a rušení právnických osob obce, příspěvkových organizací a organizačních složek,
- zřizovat a rušit obecní policii,
- sjednávat meziobecní spolupráci,
- rozhodovat o zřízení a názvech částí obce, o názvech ulic a dalších veřejných prostranství,
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda,
- plnit úkoly stanovené zvláštními právními předpisy² (Příkladem takové kompetence je např. pravomoc obecního zastupitelstva podle § 6 odst. 5 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů: rozhodovat o pořízení a vydání územního a regulačního plánu).

3

Vydávání právních předpisů:

- vydávat obecně závazné vyhlášky,
- vydávat nařízení obce v obcích, kde se rada obce nevolí.

1 Jde o zjednodušený a neúplný výčet pravomocí.

2 § 84 odst. 2 písm. y) zákona o obcích – Z tohoto ustanovení vyplývá, kdekoliv je v jiném zákoně než v zákoně o obcích stanovena pravomoc obecního zastupitelstva, tak třebaže by nebylo současně stanoveno, že takováto pravomoc je pravomocí vyhrazenou, na základě tohoto ustanovení platí, že tomu tak je.

Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem obce v samostatné působnosti a při své práci odpovídá zastupitelstvu obce, které členy rady obce také volí. Přenesenou působností se rada obce zabývá, jen pokud tak stanoví zákon.

Radu obce tvoří starosta, místostarostové a další volení členové z řad zastupitelstva obce.

Počet členů rady obce je vždy lichý a pohybuje se v rozmezí 5 až 11 členů, přičemž počet radních nesmí překročit jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Pokud má zastupitelstvo obce méně než 15 členů, rada obce se dle zákona nevolí a její kompetence zastává zčásti starosta, zčásti zastupitelstvo obce. Pokud byla rada zvolena, ale v průběhu jejího funkčního období klesne počet jejích členů pod 5 a při nejbližším zasedání zastupitelstva obce nedojde k navýšení počtu členů, přechází pravomoci rady obce na zastupitelstvo obce.

Rada obce se schází dle potřeby a její schůze jsou vždy neveřejné, nicméně k jednotlivým bodům schůze rady obce lze přizvat další osoby. Rada obce je usnášeníschopná, je-li přítomná nadpoloviční většina všech členů rady. Stejně tak k platnému usnesení je potřeba souhlas nadpoloviční většiny všech členů rady. **Z jednání rady obce se pořizuje zápis, který je uložen k nahlédnutí pro zastupitele obce.** Jedním z hlavních úkolů rady je připravovat návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečit plnění jím přijatých usnesení. Rada obce nadále plní své úkoly i po ukončení funkčního období zastupitelstva obce, a to až do doby zvolení nové rady obce.

Více:

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 12: Rada obce, starosta obce, tajemník obecního úřadu

Pravomoc rady obce

Základními pravomocemi rady obce jsou³:

1

Hospodaření a majetek obce:

- zabezpečit hospodaření obce dle schváleného rozpočtu,
- provádět rozpočtová opatření (pouze v rozsahu delegovaném zastupitelstvem obce).

2

Organizace obce:

- zřizovat a rušit dle potřeby komise rady obce, jmenovat a odvolávat jejich předsedy a členy,
- schvalovat organizační řád obecního úřadu,
- stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu (zřizovat a rušit odbory a oddělení),
- rada obce zabezpečuje rozhodování ostatních záležitostí patřících do samostatné působnosti obce, pokud nejsou vyhrazeny zastupitelstvu obce nebo pokud si je zastupitelstvo obce nevyhradilo.

3

Vydávání právních předpisů:

- vydávat nařízení obce.

Starosta obce

Dle zákona je hlavním posláním starosty zastupovat obec navenek, tj. být jejím reprezentantem a tváří. Starosta ovšem není nejvyšším orgánem obce, jelikož za výkon své funkce odpovídá zastupitelstvu obce, které ho do této funkce volí. **V obdobné situaci jsou místostarostové.** Starosta právně jedná za obec, ale ve většině případů musí právní jednání předem odsouhlasit zastupitelstvo obce nebo rada obce (opět s výjimkou obcí, v nichž není rada obce volena; v jejich případě může o celé řadě právních jednání rozhodnout sám starosta obce).

Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva a rady obce a podepisuje zápisy z nich pořádané. Starosta a místostarostové rovněž podepisují právní předpisy obce (obecně závazné vyhlášky a nařízení obce). Starosta má také kompetenci pozastavit výkon usnesení rady obce a předložit ho k posouzení zastupitelstvu obce. V případech daných zákonem starosta zřizuje zvláštní orgány obce pro výkon přenesené působnosti, v takovémto případě pak i jmenuje a odvolává jejich členy.

Pravomoc starosty

Dalšími důležitými pravomocemi starosty jsou⁴:

Jmenování a odvolávání tajemníka obecního úřadu.

Pokud není v obci tajemník obecního úřadu, zabezpečuje výkon přenesené působnosti.

Pokud není v obci tajemník obecního úřadu, plní úkoly zaměstnavatele

(uzavírá a ukončuje pracovní poměry zaměstnanců obce a stanovuje jim plat podle zvláštních právních předpisů).

Po projednání s ředitelem krajského úřadu může svěřit komisi rady obce výkon přenesené působnosti v určitých agendách.

⁴ Jde o zjednodušený a neúplný výčet pravomocí.

Obecní úřad

Obecní úřad je orgánem obce, v jehož činnosti se samostatná a přenesená působnost setkávají nejvíce.

Obecní úřad tvoří starosta, místostarostové, tajemník úřadu (pokud je tato funkce zřízena – viz níže) a zaměstnanci úřadu.

Organizační členění na odbory a oddělení je v kompetenci rady obce, není však podle zákona povinné. Obecní úřad v samostatné působnosti plní úkoly uložené zastupitelstvem nebo radou obce a pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. V přenesené působnosti vykonává všechny agendy, které výslovně ze zákona nevykonává jiný orgán obce (například rada obce).

V obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností je povinně zřízena **funkce tajemníka obecního úřadu, který je odpovědný za plnění úkolů starostovi**. V ostatních obcích je zřízení této funkce dobrovolné, pokud ale není zřízena, úkoly tajemníka úřadu plní starosta. Tajemník se účastní zasedání zastupitelstva i rady obce s poradním hlasem. Osoba vykonávající funkci tajemníka obecního úřadu nesmí vykonávat funkce v politických stranách a hnutích.

Více:

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 13: Obecní úřad

Výbory a komise (orgány zastupitelstva a rady obce)

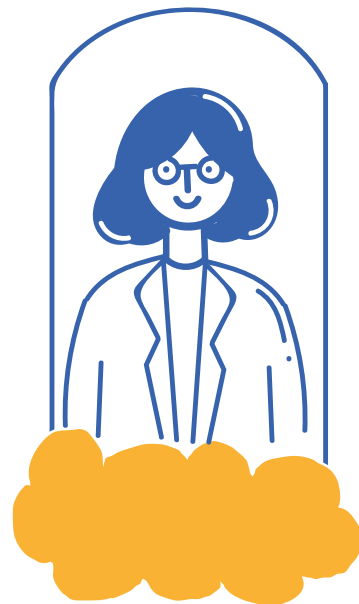
Výbory zastupitelstva obce

Zastupitelstvo obce může zřídit výbory jako své iniciační a kontrolní orgány. **Kontrolní a finanční výbor jsou zřizovány povinně.** Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva obce (s výjimkou osadního výboru). Členové výboru, jejichž počet musí být lichý, se schází dle potřeby a plní úkoly zadané zastupitelstvem obce, kterému jsou odpovědní. Pro platné usnesení je potřeba souhlas nadpoloviční většiny ze všech členů výboru. Usnesení se vyhotoví písemně a předkládá zastupitelstvu obce.

Finanční a kontrolní výbory – ze zákona povinné – mají každý nejméně tři členy a nemohou jimi být starosta, místostarostové, tajemník obecního úřadu a zaměstnanci úřadu zabezpečující rozpočtové a účetní agendy.

1 Finanční výbor zejména provádí kontrolu hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce.

2 Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva obce a rady obce (je-li zřízena) a kontroluje dodržování právních předpisů ostatními výbory a obecním úřadem na úseku samostatné působnosti. Kontroly provádí na základě zákona nebo pověření zastupitelstva obce. Z kontroly se vyhotovuje zápis, který se předkládá zastupitelstvu obce.

Osadní nebo místní výbory

V jednotlivých částech obce může zastupitelstvo zřídit osadní nebo místní výbory. Ty mohou předkládat zastupitelstvu, radě nebo výborům zastupitelstva návrhy týkající se rozvoje části obce a rozpočtu obce. Dále jsou oprávněny se vyjádřit k návrhům orgánů obce týkajících se dané části obce a také k připomínkám a podnětům předkládaných občany dané části obce. Požádá-li předseda osadního výboru na zasedání zastupitelstva obce o slovo, musí mu být uděleno. Počet členů osadního výboru určuje zastupitelstvo, minimální počet je ovšem tři. Členy vybírá zastupitelstvo z občanů s trvalým pobytem v dané části obce; stejně tak předsedu výboru.

Komise rady obce

Také rada obce může zřizovat své iniciativní a poradní orgány, které jsou nazývány komise rady obce. **Funkcí komisí je připravovat doporučení vybraných kroků pro radu obce v samostatné působnosti (např. bytová komise – rozdělení bytů, sportovní komise – dotace na sport apod.).** Komisím lze svěřit určitou část výkonu přenesené působnosti. Předsedou komise může být v takovém případě jen osoba, která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti komisi svěřené přenesené působnosti. Komise se usnází většinou hlasů všech svých členů a je ze své činnosti odpovědná radě obce; ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku odpovídá starostovi.

Více:

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 3: Výbory a komise orgánů ÚSC

5. PRÁVNÍ PŘEDPISY OBCE

Významnou kompetencí, kterou obec disponuje, je legislativní pravomoc, tj. právo vydávat vlastní právní předpisy obce, jakožto obecně závazné normativní právní akty. Ústava ČR obci zaručuje právo vydávat v samostatné působnosti obecně závazné vyhlášky a v přenesené působnosti umožňuje na základě dalšího zákonného pověření vydávat nařízení obce. Ty v hierarchii právního řádu ČR spadají mezi podzákonné právní předpisy a jako takové nesmí odporovat tomu, co je již upraveno v zákonech, tedy předpisech vyšší právní síly. Nařízení obce i obecně závazné vyhlášky jsou platné pouze v daném územním (správním) obvodu a porušení jejich povinností může být přestupkem.

Obecně závazné vyhlášky jsou originárními právními předpisy, které jsou vydávány v samostatné působnosti obce. Tato legislativní pravomoc je zakotvena v Ústavě v ustanovení, že „zastupitelstva mohou v mezích své působnosti vydávat obecně závazné vyhlášky“, a dále rozvedena v zákonu o obcích. **Cílem obecně závazných vyhlášek je samostatná správa vlastních záležitostí obce.** Zákon o obcích stanovuje, že obec může obecně závaznou vyhláškou ukládat povinnosti k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku omezením určitých činností na určených místech či v určitém čase, dále stanovit podmínky pořádání veřejných sportovních a kulturních podniků nebo povinnosti směrem k zajištění čistoty veřejného prostranství a ochrany životního prostředí, případně ukládat další povinnosti, stanoví-li tak zvláštní zákon. Povinnosti stanovené v obecně závazné vyhlášce však nesmí překročit rámec samostatné působnosti, jinými slovy, obec nemůže těmito předpisy usměrňovat činnosti, jejichž regulaci nemá ze zákona ve své působnosti.

Nařízení obce je normativním právním aktem vydávaným obcí ve své přenesené působnosti. Tato pravomoc vychází z čl. 79 odst. 3 Ústavy ČR, který stanovuje, že orgány územní samosprávy mohou na základě a v mezích zákona vydávat právní předpisy, jsou-li k tomu zákonem zmocněny.

Nařízení obce se proto řadí mezi odvozené či prováděcí právní předpisy, které upravují záležitosti již v zákonech stanovené a k jejichž vydání je nutné výslovné zákonné zmocnění. Jejich prostřednictvím je daný zákon přizpůsoben místním podmínkám každé obce. Nařízení obce je vydáváno radou obce; v případě, že v obci není rada obce volena, vydává nařízení zastupitelstvo obce.

Vydání právních předpisů obce, tedy nařízení obce i obecně závazných vyhlášek, probíhá ve třech krocích.

- 1 Nejprve** dojde ke schválení právního předpisu obce zastupitelstvem či radou obce na svém zasedání.
- 2 Dále** musí být právní předpisy vyhlášeny prostřednictvím jejich vyvěšení na úřední desce obecního úřadu po dobu 15 dnů, případně též jejich uveřejněním způsobem v místě obvyklým. Účinnosti právní předpisy nabývají patnáctým dnem po vyhlášení, pokud není stanovena účinnost k pozdějšímu datu. Vyžaduje-li to naléhavý obecný zájem, lze výjimečně stanovit dřívější počátek účinnosti, nejdříve však dnem vyhlášení. Bez tohoto vyhlášení nejsou právní předpisy obce platné.

Třetím krokem je zaslání právního předpisu neprodleně po dni vyhlášení Ministerstvu vnitra v případě obecně závazné vyhlášky a krajskému úřadu v případě nařízení obce. Ty vykonávají dozor nad vydáváním a obsahem těchto právních předpisů obce a mohou obec vyzvat ke zjednání nápravy, pozastavit účinnost právního předpisu a případně podat návrh Ústavnímu soudu na jeho zrušení. Obec má povinnost vést evidenci právních předpisů, které vydala, a zároveň je zpřístupnit veřejnosti na obecním úřadu (v případě obcí s rozšířenou působností také na obecních úřadech působících v jejím správním obvodu) i způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Více:

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 4.1: Tvorba obecně závazných vyhlášek (úprava místních záležitostí veřejného pořádku)

Metodický materiál (č. 28) k vydání obecně závazné vyhlášky obce, kterou se stanovují místní poplatky s účinností od 1. 1. 2018 (+ vzory vyhlášek)

Metodické materiály k obecně závazným vyhláškám obce

6. HOSPODAŘENÍ A NAKLÁDÁNÍ S MAJETKEM OBCE

Rozpočet obce

Základním nástrojem hospodaření obce je rozpočet obce, tedy finanční plán, který je vytvářen povinně na základě zákona a jímž se řídí financování její činnosti.

Rozpočet obce je veřejným rozpočtem a jeho tvorba tak probíhá v návaznosti na údaje obsažené v dalších součástech rozpočtové soustavy, jako je státní rozpočet nebo rozpočet kraje.

Tvorbu rozpočtu, tedy rozpočtový proces a jeho náležitosti, upravuje **zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů**, ve znění pozdějších předpisů. Rozpočet je dle tohoto zákona vytvářen na období jednoho roku, přičemž rozpočtový rok je shodný s rokem kalendářním, a vychází ze střednědobého výhledu rozpočtu (přehledu předpokládaných nákladů a výnosů na nejméně dva následující roky). Sestavuje se zpravidla jako vyrovnaný, kdy se výše příjmů rovná výši výdajů, ačkoliv může být za určitých okolností schválen i jako přebytkový nebo schodkový. Návrh rozpočtu musí být nejméně po dobu 15 dnů přede dnem jeho projednání v zastupitelstvu obce zveřejněn na úřední desce a způsobem umožňujícím dálkový přístup. Tímto způsobem se s návrhem rozpočtu mohou občané seznámit a případně k němu vznést připomínky. Do 30 dní po schválení je rozpočet zveřejněn na internetových stránkách obce a současně je na úřední desce oznámeno, kde je zveřejněn v elektronické podobě a kde je možno nahlédnout do jeho listinné podoby. Tímto způsobem musí být zpřístupněn až do schválení rozpočtu na následující rozpočtový rok.

Více:

- *Zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní), ve znění pozdějších předpisů*
- *Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, ve znění pozdějších předpisů*

Příjmy a výdaje obce

Obsahem rozpočtu obce jsou příjmy a výdaje obce a ostatní peněžní operace, pokud nejsou zákonem z rozpočtu vyčleněny.

Příklady příjmů obce:

- příjmy z vlastního majetku a majetkových práv,
- příjmy z výsledků vlastní činnosti,
- příjmy ze správních poplatků za úkony spojené s výkonem státní správy v přenesené působnosti (správní poplatky),
- příjmy z vybraných pokut uložených orgánem obce,
- příjmy z místních poplatků,
- výnosy daní nebo podíly na nich podle zákona o rozpočtovém určení daní,
- dotace ze státního rozpočtu a ze státních fondů včetně příspěvku na výkon státní správy (přenesené působnosti),
- dotace z rozpočtu kraje,
- příjmy z hospodářské činnosti právnických osob, pokud jsou příjmem obce, která organizaci zřídila nebo založila apod.

Mezi nejvýznamnější příjmy obcí patří **daňové příjmy a transfery z ostatních veřejných rozpočtů**.

Daňové příjmy zahrnují příjmy z daní výlučných, např. daně z nemovitosti, jejichž celé výnosy jdou do rozpočtu obce, a příjmy z daní sdílených. V tomto případě jsou mezi obce a kraje jako celek rozděleny podíly na daních, které byly v průběhu rozpočtového roku vybrány na území celého státu. Tyto celkové objemy jsou dále přerozděleny mezi jednotlivé obce na základě výpočtu stanoveného v zákoně o rozpočtovém určení daní. **Dalším významným příjmem** obce je příspěvek na výkon státní správy v přenesené působnosti, tedy částečnou úhradu mzdových a provozních výdajů s ním spojených. Celkovou výši prostředků k tomuto účelu stanovuje Ministerstvo vnitra ze státního rozpočtu, konkrétní výše příspěvků pro jednotlivé obce jsou pak každoročně vypočteny na základě postupu zveřejněného v Příloze č. 8 k zákonu o státním rozpočtu ČR.

Více:

 Zákon č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

 Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Příklady výdajů obcí:

- závazky vyplývající pro obec z plnění povinností uložených jí zákony,
- výdaje na vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, zejména výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj,
- výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem,
- závazky vyplývající pro obec z uzavřených smluvních vztahů v jejím hospodaření a ze smluvních vztahů vlastních organizací, jestliže k nim přistoupila,
- závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi nebo s dalšími subjekty, včetně příspěvků na společnou činnost,
- úhrada úroků z přijatých půjček a úvěrů,
- výdaje na emise vlastních dluhopisů a na úhradu výnosů z nich náležejících jejich vlastníkům,
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejně prospěšné činnosti a na podporu soukromého podnikání prospěšného pro obec,
- jiné výdaje uskutečněné v rámci působnosti obce, včetně darů a příspěvků na sociální nebo jiné humanitární účely.

Mezi běžné výdaje patří zejména finanční prostředky vynaložené na služby obyvatelstvu (výdaje do oblasti vzdělávání a zdravotnictví), dopravní obslužnost, údržbu vlastního majetku a veřejných prostranství nebo výkon státní správy v přenesené působnosti. Kromě zmíněných výdajů může obec poskytovat fyzickým či právnickým osobám také dotace nebo návratné finanční pomoci.

Více:

 Informační systém Územní MONITOR (Integrovaný informační systém Státní pokladny). Územní Monitor přehledně zobrazuje příjmy a výdaje samosprávy.

 Informační systém Státní MONITOR (Integrovaný informační systém Státní pokladny). Monitor Státního rozpočtu přehledně zobrazuje příjmy a výdaje státu v dělení dle jednotlivých kapitol státního rozpočtu a dále dle druhů jednotlivých výdajů.

 Přehled MF ČR o politice, metodikách řízení a hospodaření územních rozpočtů ČR.

 Vše o příspěvku na výkon státní správy.

Nakládání s majetkem obce

Obec má kromě hospodaření podle vlastního rozpočtu Ústavou ČR zaručenu také možnost vlastnit majetek. Nakládání s majetkem obce je ale kvůli jeho povaze podstatně více omezeno než v případě vlastnictví u subjektů soukromého práva. **Obcím jsou v této oblasti uloženy specifické povinnosti a naopak určitá omezení, která mají vést k tomu, aby jejich majetek byl využíván účelně a hospodárně v souladu se zájmy a úkoly obce.**

Obecně platí, že každé právní jednání (zjednodušeně řečeno uzavření každé smlouvy) musí být předem schváleno k tomu příslušným obecním orgánem (zpravidla zastupitelstvem či radou obce). Až na základě tohoto schválení může starosta sjednat příslušnou smlouvu (v mezích předchozího schválení). Bez tohoto schválení je daná smlouva neplatná.

Při určitých významných majetkových dispozicích, zejména s hmotným nemovitým majetkem (např. při prodeji či pronájmu obecního pozemku), musí být navíc dodržen specifický (zprísňený) zákonem stanovený postup, při němž je třeba předem zveřejnit na úřední desce obecního úřadu tzv. záměr této dispozice. Ten musí být zveřejněn na dobu nejméně 15 dnů před rozhodnutím tak, aby se k němu mohli zájemci přihlásit a případně podat své nabídky.

Dále platí, že při úplatném převodu majetku se cena musí sjednávat ve výši, která je v místě, čase a za obdobných smluvních podmínek obvyklá, a případné odchylky od této ceny (přijetí nižší než obvyklé ceny) musí být zdůvodněny. Obec je dále ze zákona povinna pečovat o zachování a rozvoj svého majetku. Tyto povinnosti a omezení vycházejí již z podstaty poslání obce, kterým na rozdíl od soukromých vlastníků není zisk, ale péče o všestranný rozvoj svého území a potřeby svých občanů.

Více:

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 7.2: Povinnosti obcí při nakládání s obecním majetkem podle zákona o obcích

Přezkouvání a kontroly hospodaření obce

Hospodaření obce je na základě zákonné povinnosti každoročně přezkoumáváno krajským úřadem, případně externí auditorskou společností na vlastní náklady. **Předmětem přezkoumání jsou údaje o ročním hospodaření obce, zejména plnění rozpočtu příjmů a výdajů, které jsou obsažené v závěrečném účtu obce.**

Rozsáhlejším nástrojem kontroly hospodaření s veřejnými prostředky je finanční kontrola ve veřejné správě probíhající na základě příslušného **zákona č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole)**, ve znění pozdějších předpisů. Cílem finanční kontroly je zejména prověřovat dodržování právních předpisů a opatření při hospodaření s veřejnými prostředky a zajištění jejich ochrany při hospodárném, efektivním a účelném výkonu veřejné správy. Finanční kontrolu tvoří zejména veřejnosprávní kontrola a vnitřní kontrolní systém, odpovědnost za provádění finanční kontroly mají vedoucí orgánů veřejné správy v rámci své řídicí pravomoci.

Více:

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů (zákon o finanční kontrole), ve znění pozdějších předpisů

Veřejnosprávní kontrola představuje finanční kontrolu skutečností rozhodných pro hospodaření s veřejnými prostředky před jejich poskytnutím, v průběhu jejich použití i následně. Metodické řízení a koordinace této kontroly je v gesci Ministerstva financí jakožto ústředního správního úřadu pro finanční kontrolu. Obce kontrolují hospodaření s veřejnými prostředky u příspěvkových organizací ve své působnosti, vykonávají veřejnosprávní kontrolu u žadatelů o veřejnou finanční podporu nebo u příjemců veřejné finanční podpory.

Vnitřní kontrolní systém je v daném orgánu veřejné správy povinně zaváděn a udržován vedoucím tohoto orgánu. Jeho cílem je vytvoření podmínek pro hospodárný, efektivní a účelný výkon veřejné správy a včasné zjištění a minimalizování případných rizik. Tento systém zahrnuje řídicí kontrolu a interní audit. Řídicí kontrola je zajišťovaná vedoucími zaměstnanci jako součást vnitřního řízení orgánu veřejné správy a představuje předběžnou, průběžnou a následnou kontrolu uskutečňovaných operací. Naopak interní audit představuje nezávislé a objektivní přezkoumávání a vyhodnocování operací a vnitřního kontrolního systému daného orgánu, které je zajišťováno funkčně nezávislým útvarům. Interní audit zahrnuje finanční audity (kontrola majetku a zdrojů jeho financování), audity systémů (prověřování a hodnocení systémů zajištění příjmů orgánu veřejné správy), audity výkonu (kontrola hospodárnosti, efektivnosti a účelnosti operací a přiměřenosti a účelnosti vnitřního kontrolního systému).

Více:

Zákon č. 420/2004 Sb., o přezkoumávání hospodaření územních samosprávných celků a dobrovolných svazků obcí, ve znění pozdějších předpisů

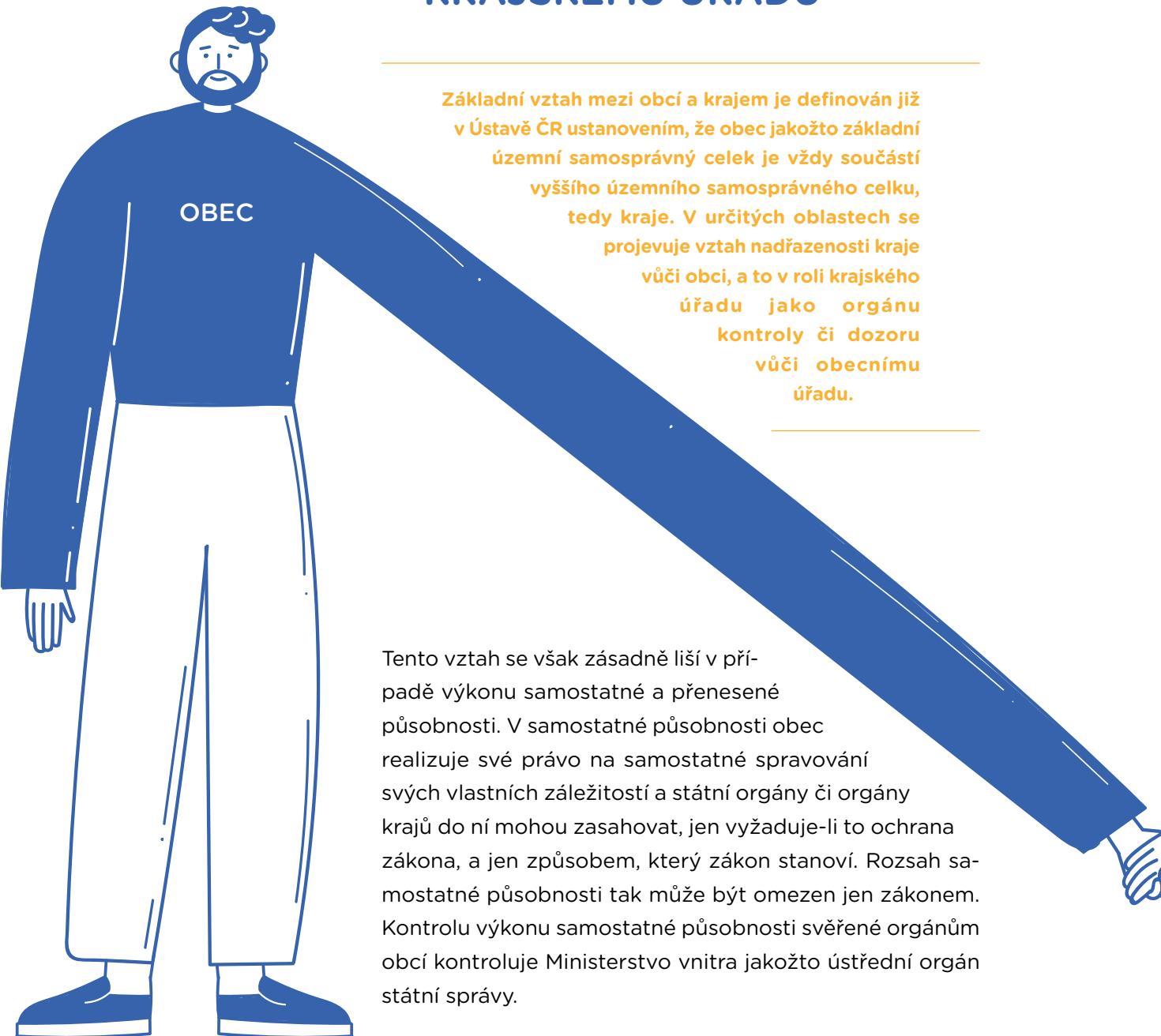

Zákon č. 255/2012 Sb., o kontrole (kontrolní řád), ve znění zákona č. 183/2017 Sb.

7. VZTAH OBCE VŮČI KRAJSKÉMU ÚŘADU

Základní vztah mezi obcí a krajem je definován již v Ústavě ČR ustanovením, že obec jakožto základní územní samosprávný celek je vždy součástí vyššího územního samosprávného celku, tedy kraje. V určitých oblastech se projevuje vztah nadřazenosti kraje vůči obci, a to v roli krajského úřadu jako orgánu kontroly či dozoru vůči obecnímu úřadu.

Tento vztah se však zásadně liší v případě výkonu samostatné a přenesené působnosti. V samostatné působnosti obec realizuje své právo na samostatné spravování svých vlastních záležitostí a státní orgány či orgány krajů do ní mohou zasahovat, jen vyžaduje-li to ochrana zákona, a jen způsobem, který zákon stanoví. Rozsah samostatné působnosti tak může být omezen jen zákonem. Kontrolu výkonu samostatné působnosti svěřené orgánům obcí kontroluje Ministerstvo vnitra jakožto ústřední orgán státní správy.

OBEC

Naopak v případě přenesené působnosti zajišťuje orgán obce výkon státní správy, který na něj zákony přenesl stát. **Krajský úřad je ze zákona o obcích (§ 129 odst. 1) určen jako kontrolní orgán výkonu přenesené působnosti svěřené orgánům obcí, přičemž předmětem kontroly je dodržování zákonů, jiných právních předpisů a v jejich mezích také usnesení vlády, směrnic ústředních správních úřadů či opatření příslušných orgánů veřejné správy přijatých při kontrole výkonu přenesené působnosti.**

Krajskému úřadu je také uloženo poskytovat v oblasti výkonu přenesené působnosti orgánům obcí metodickou a odbornou pomoc.

Ze zákona o obcích vyplývají další pravomoci kraje, respektive krajského úřadu jakožto orgánu kraje, vůči obci. Mezi ně patří například dozor krajského úřadu nad vydáváním nařízení obcí, přezkoumávání hospodaření obcí příslušným krajským úřadem za uplynulý kalendářní rok nebo vydávání souhlasu krajského úřadu s veřejnoprávní smlouvou o výkonu přenesené působnosti mezi obcemi.

8. PARTICIPACE OBČANŮ

Základní formou participace občanů na veřejné správě obce je jejich účast na zasedání zastupitelstva obce. Občané se mohou fyzicky zúčastnit veřejných jednání, zejména tedy zasedání zastupitelstva obce, které je veřejné ze zákona. Naopak jednání rady obce jsou neveřejná. Vedle této formy participace se ovšem nabízejí i další.

Místní referendum

Příkladem další formy participace občanů na rozhodování o otázkách chodu obce je místní referendum, ve kterém se **rozhoduje o věcech, jež patří do samostatné působnosti obce**. Toto referendum probíhá na území obce nebo na území celého územně členěného statutárního města, případně v městské části nebo městském obvodu územně členěného statutárního města a společně s krajským referendem představuje jednu z forem přímé demokracie v území. Místní referendum se koná, jestliže se na tom usnese zastupitelstvo obce nebo přípravný výbor podá návrh na konání místního referenda a zastupitelstvo obce rozhodne o jeho vyhlášení.

Otázka navržená pro místní referendum musí být jednoznačně položena tak, aby na ni bylo možno odpovědět slovem „ano“ nebo „ne“. Zákon dále omezuje konání referenda o místních poplatcích a rozpočtu obce, o zřízení nebo zrušení orgánů obce, volbě nebo odvolání volených nebo jmenovaných představitelů, nebo pokud by položená otázka či rozhodnutí referenda byly v rozporu s právními předpisy apod. Referendum se koná tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého hlasovacího práva, přičemž právo hlasovat v místním referendu má každá osoba, která má právo volit do zastupitelstva obce.

K platnosti rozhodnutí v místním referendu je třeba účasti alespoň 35 % oprávněných osob. Aby bylo rozhodnutí závazné, musí pro něj hlasovat nadpoloviční většina oprávněných osob, které se místního referenda zúčastnily, a alespoň 25 % oprávněných osob.

Petice

Petice představuje žádost, návrh nebo stížnost ve věcech veřejného nebo jiného společného zájmu, kterými se občané obracejí na příslušný státní orgán nebo orgán územní samosprávy.

Petiční právo je na ústavní úrovni zaručeno **Listinou základních práv a svobod a provedeno zákonem č. 85/1990 Sb., o právu petičním**. Petice nesmí zasahovat do nezávislosti soudu nebo vyzývat k porušování jiných základních práv a svobod zaručených Listinou základních práv a svobod. Petice může být podána individuálně nebo společně, k sestavení petice, sběru podpisů a jednání s příslušným orgánem může být také vytvořen petiční výbor. Petice může být adresována vždy pouze subjektům veřejného práva a musí být předána v písemné formě. Obsahuje vždy jméno, příjmení a bydliště občanů, kteří ji podávají.

Orgán, jemuž je petice adresována, je povinen ji přijmout, její obsah posoudit a do 30 dnů písemně odpovědět tomu, kdo ji podal, anebo tomu, kdo zastupuje členy petičního výboru. Nepatří-li věc do jeho působnosti, petici do 5 dnů postoupí příslušnému orgánu a uvědomí o tom toho, kdo petici podal. Státní orgány i orgány územních samosprávných celků jsou podle petičního zákona povinny upravit způsob přijímání, projednávání a vyřizování petic jim adresovaných ve svých jednacích řádech nebo obdobných předpisech – v případě obcí jsou tyto náležitosti upraveny směrnici.

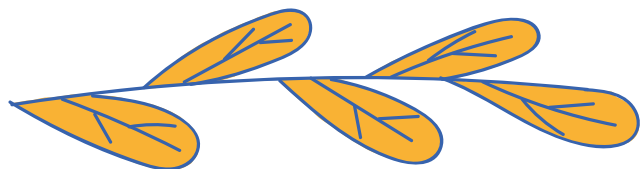
Participativní rozpočet

Participativní rozpočet představuje část sumy rozpočtu obce či městské části, o jejímž využití spolurozhodují obyvatelé společně se svými zastupiteli. Tento nástroj zvyšuje zapojení občanů do rozhodování o otázkách rozdělení financí z rozpočtu obce prostřednictvím formulování prioritních oblastí rozpočtu nebo přímo tvorbou konkrétních projektů, z nichž je hlasováno o vítězném projektu, který bude realizován.

Právo na informace o činnosti orgánů obce

Participace občanů na činnosti veřejné správy je obecně umožněna také právem na informace, které je zakotveno v Listině základních práv a svobod. V ní je také státním orgánům a orgánům územní samosprávy uložena povinnost přiměřeným způsobem poskytovat informace o své činnosti, která je dále rozvedena v **zákoně č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím**, ve znění pozdějších předpisů. Tento zákon upravuje pravidla pro poskytování informací žadatelům, které probíhá formou zveřejnění nebo na základě žádosti, a zároveň stanovuje, v jakých případech je právo na informace omezeno.

Poskytování informací zveřejněním vychází ze zákonné povinnosti povinných subjektů informovat veřejnost o své činnosti. Informace je v tomto případě poskytována ve všech formátech a jazycích, ve kterých byla vytvořena. Druhou možností je uplatnění práva na informace prostřednictvím žádosti o poskytnutí informace. Tato žádost se podává ústně nebo písemně. Písemná žádost musí obsahovat informace k identifikaci žadatele a musí z ní být zřejmé, kterému povinnému subjektu je určena a že se žadatel domáhá poskytnutí informace ve smyslu tohoto zákona. Pokud povinnému subjektu v podání informace nebrání další překážky (poskytnutí informace brání zákonná výjimka, žádost je nejasná, neobsahuje potřebné informace o žadateli, nespadá do jeho působnosti apod.), musí žadateli poskytnout požadovanou informaci do 15 dnů, a to ve formátech a jazycích dle obsahu žádosti.

Více:

Stránky Ministerstva vnitra k občanským aktivitám

Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků 4: Informování obce o své činnosti a participace občanů na územní samosprávě

9. CO PRO VÁS DĚLÁ MINISTERSTVO VNITRA?

Ministerstvo vnitra (MV) je ústředním orgánem státní správy pro vnitřní věci. Dle **zákona č. 2/1969 Sb., tzv. kompetenční zákon**, ve znění pozdějších předpisů, Ministerstvo vnitra plní koordinační úlohu v oblasti organizace a výkonu veřejné správy, a také v oblastech správního trestání, spisové služby a postupů podle kontrolního řádu.

Z hlediska agend je MV ústředním orgánem státní správy zejména pro: jména a příjmení, matriky, státní občanství, občanské průkazy, hlášení pobytu, evidenci obyvatel a rodná čísla; cestovní doklady, povolení pobytu cizinců a postavení uprchlíků; shromažďovací právo a sdružování v politických stranách a v politických hnutích; volby; územní členění státu; archivnictví a spisovou službu; nebo oblast informačních systémů veřejné správy.

Ministerstvo vnitra rovněž vykonává metodickou pomoc pro územní samosprávné celky. Vydává metodická doporučení, ale také tematické časopisy, např. **Veřejnou správu** nebo **Správní právo**. Na webových stránkách MV (www.mvcr.cz) je dostupný **Věstník vlády pro orgány krajů a orgány obcí** nebo seznam platných právních předpisů a směrnic týkajících se činnosti orgánů krajů a orgánů obcí. MV dále zpracovává **odborné analýzy z oblasti veřejné správy, výroční zprávu o stavu veřejné správy** a další užitečné publikace. Další z řady rolí MV je **příprava podkladů pro státní rozpočet** pro příspěvek pro obce na výkon úkolů v přenesené působnosti. MV pravidelně zveřejňuje přehlednou tabulku rozepsaného příspěvku dle jednotlivých působností a obcí.

MV v neposlední řadě organizuje **kurzy pro zastupitele obcí**, například v oblasti finančního řízení obcí (projekt Zastupitel v kurzu). Je rovněž organizátorem soutěží **Přívětivý úřad a Ceny MV za kvalitu a inovaci ve veřejné správě**. Každoročně také pořádá celostátní **konferenci Moderní veřejná správa**, jejíž součástí je tradiční **Národní konference kvality ve veřejné správě**.

Více:

www.mvcr.cz a www.mvcr.cz/verejna-sprava

Publikace *Veřejná správa v České republice* vydaná Ministerstvem vnitra v roce 2017

Zákon č. 2/1969 Sb. Zákon České národní rady o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České socialistické republiky, ve znění pozdějších předpisů (tzv. kompetenční zákon)

Seznam kontaktů na útvary MV

Útvar	Popis	e-mail	Telefon
Odbor veřejné správy, dozoru a kontroly	— metodická pomoc obcím, — dozor nad výkonem samostatné působnosti územních samosprávných celků (ÚSC), — kontrola nad výkonem samostatné působnosti ÚSC, — kontrola výkonu přenesené působnosti krajů a hlavního města Prahy	odbordk@mvcr.cz	974 816 411 974 816 429
Oddělení dozoru Praha	územní oddělení dozoru	dozorpha@mvcr.cz	974 827 691
Oddělení dozoru České Budějovice	územní oddělení dozoru	dozorcb@mvcr.cz	387 722 393
Oddělení dozoru Plzeň	územní oddělení dozoru	dozorpm@mvcr.cz	974 320 720 974 320 728
Oddělení dozoru Karlovy Vary	územní oddělení dozoru	dozorkv@mvcr.cz	352 625 199
Oddělení dozoru Ústí nad Labem	územní oddělení dozoru	dozorul@mvcr.cz	974 420 710
Oddělení dozoru Liberec	územní oddělení dozoru	dozorlb@mvcr.cz	482 710 261
Oddělení dozoru Pardubice	územní oddělení dozoru	dozorpu@mvcr.cz	603 190 884
Oddělení dozoru Hradec Králové	územní oddělení dozoru	dozorhk@mvcr.cz	974 520 715
Oddělení dozoru Jihlava	územní oddělení dozoru	dozorji@mvcr.cz	567 300 369

Útvar	Popis	e-mail	Telefon
Oddělení dozoru Brno	územní oddělení dozoru	dozorbm@mvcv.cz	543 213 089
Oddělení dozoru Zlín	územní oddělení dozoru	dozorzl@mvcv.cz	577 012 146
Oddělení dozoru Olomouc	územní oddělení dozoru	dozorol@mvcv.cz	974 760 720
Oddělení dozoru Ostrava	územní oddělení dozoru	dozorov@mvcv.cz	974 720 720
Odbor strategického rozvoje a koordinace veřejné správy	— podklady pro příspěvek na výkon přenesené působnosti, — územně správní členění státu, — analýzy rozvoje veřejné správy, — řízení kvality ve veřejné správě, — mezinárodní spolupráce, — organizace akcí (konference, kurzy pro zastupitele, soutěže)	osr@mvcv.cz	974 816 644
Odbor voleb	— právní a metodické řízení voleb, — technické zabezpečení voleb	volby@mvcv.cz	974 817 361 974 817 377 974 817 378
Odbor správních činností	— rodná čísla, registr obyvatel, evidence obyvatel, — občanské průkazy, cestovní doklady	osc@mvcv.cz	974 849 788
Odbor všeobecné správy	— státní občanství, matriky, — sdružování v politických stranách a hnutích, — státní hranice, státní symboly	ovs@mvcv.cz	974 816 461 974 816 301 224 223 643

Obecný přehled – Územní členění státu

Perspektivou územního členění státu se Česká republika skládá z 6 254 obcí, 13 krajů a hlavního města Prahy.

Územní členění státu prošlo po roce **1989** zásadní reformou, která si kladla za cíl odbourat centralismus předchozího režimu a obnovit obecní samosprávu. V roce **1990** byly zavedeny obecní, městské a okresní úřady, které nahradily dřívější národní výbory. Okresní úřady měly povahu orgánů státní správy. V roce **1997** byly ústavním zákonem zavedeny vyšší územní samosprávné celky (kraje a hlavní město Praha, jež má speciální postavení popsané ve vlastním zákoně), které doplnily strukturu územního členění o regionální úroveň.

Druhá fáze reformy si kladla za cíl zefektivnit výkon státní správy v území a přejít na tzv. spojený model veřejné správy, kdy je část výkonu státní správy přenesena na územní samosprávné celky (obce a kraje). Prvním krokem bylo ukončení činnosti okresních úřadů a přenesení jejich kompetencí na obce a kraje. Pro distribuci kompetencí byly nově vytvořeny tři typy obcí:

1 **obce se základním rozsahem přenesené působnosti** (všechny obce),

2 **obce s pověřeným obecním úřadem** (388 obcí),

3 **obce s rozšířenou působností** (205 obcí).

I přes ukončení činnosti okresních úřadů však nedošlo ke zrušení okresů (76), které jsou zachovány jako administrativně-geografické jednotky.

Více:

 Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů

 Zákon č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů

 Zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, ve znění pozdějších předpisů

 Vyhláška č. 388/2002 Sb. - Vyhláška Ministerstva vnitra o stanovení správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a správních obvodů obcí s rozšířenou působností, ve znění pozdějších předpisů

Užitečné odkazy

Stránky Ministerstva vnitra:

www.mvcr.cz

Internetová sbírka zákonů:

aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu

Metodické materiály Ministerstva vnitra pro obce:

www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicke-materialy-k-zakonnym-zmocnenim.aspx

Příklady dobré praxe:

<http://kvalitavs.cz>

Stránky odboru veřejné správy, dozoru a kontroly (metodické materiály, dozor a kontrola):

www.mvcr.cz/odk2

Stránky Ministerstva vnitra k veřejné správě

www.mvcr.cz/verejna-sprava.aspx

Tematické časopisy vydávané Ministerstvem vnitra

www.mvcr.cz/casopisy.aspx

Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)

aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c & id=3426

Portál veřejné správy

gov.cz/obcan

Portál občana

obcan.portal.gov.cz

Zastupitel v kurzu (kurzy Ministerstva vnitra k finančnímu řízení obcí, skripta)

www.zastupitelvkurzu.cz

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

ZASTUPITEL V KURZU

Staňte se zastupitelem, který umí víc!

Kurzy Ministerstva vnitra pro zastupitele obcí k finančnímu řízení na úrovni obcí.

Dotační a investiční management | Veřejné zakázky | Rozpočtové hospodaření a majetek obce

Připravuje se také kurz orientace ve výkonu funkce zastupitele obce.

Termín konání: první polovina roku 2019.

Více informací naleznete na:

www.zastupitelvkurzu.cz

www.facebook.com/zastupitelvkurzu

Institut pro veřejnou správu Praha je státní příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem vnitra, zajišťující zejména vzdělávání úředníků územních samosprávných celků podle zákona č. 312/2002 Sb., a dále vzdělávání v eGovernmentu podle zákona č. 300/2008 Sb. a zaměstnanců ve správních úřadech.

www.institutpraha.cz

Poznámky

Editor:

Ing. Mgr. David Sláma

Autoři textů:

Mgr. Filip Zavřel (kapitoly 1 až 4, 9, obecný přehled)

Mgr. Kateřina Mudruňková (kapitoly 5 až 8)

Odborné konzultace:

JUDr. Adam Furek

Mgr. et Mgr. Tomáš Jírovec

Mgr. Rudolf Rys, Ph.D.

Grafické zpracování:

Kukutch s. r. o.

Barbora Idesová (ilustrace)

Vydalo:

Ministerstvo vnitra

Nad Štolou 3

170 34 Praha 7

www.mvcr.cz

2018

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

MINISTERSTVO VNITRA
ČESKÉ REPUBLIKY

Ministerstvo vnitra
Nad Štolou 3
170 34 Praha 7

www.mvcr.cz